

ТЕМА 9 ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І ПРИБУТОК

Лекція 2 Вартість товару, конкуренція і ціна виробництва

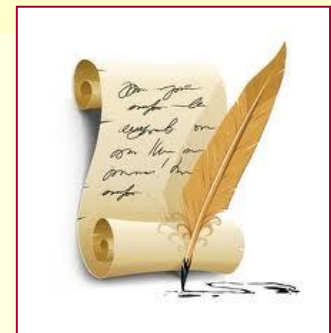

Розробив
к.е.н., доцент Макуха С.М.

Питання лекції

- 1. Сутність та види конкуренції
- 2. Утворення середньої норми прибутку і перетворення вартості товару в ціну виробництва.
- 3. Закон тенденції середньої норми прибутку до зниження

Мета заняття:

- *розкрити сутність та види внутрігалузевої та міжгалузевої конкуренції*
- *з'ясувати яким чином відбувається перетворення вартості товару у ціну виробництва*
- *Зрозуміти сутність дії закону тенденції норми прибутку до зниження*

1 питання

- Сутність та види конкуренції

Конкуренція це змагання

Між ким?

- між виробниками однорідних товарів та послуг
- між споживачами за товар в умовах дефіциту

За що?

- за залучення більшої кількості споживачів

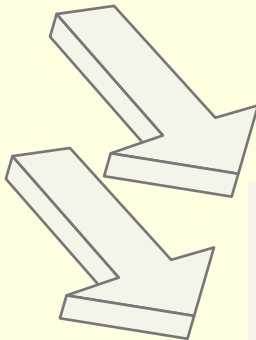
Для чого?

- для отримання максимального прибутку

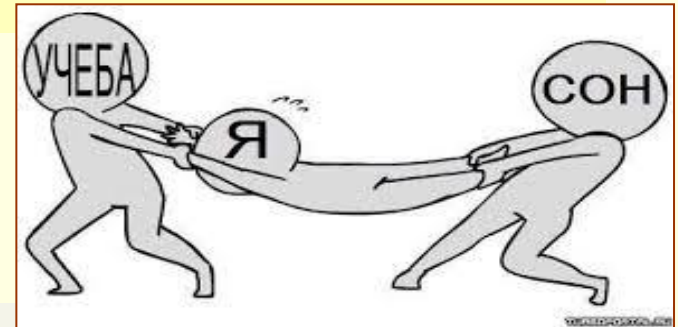

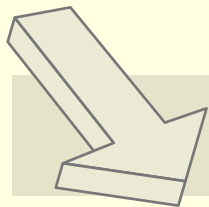
Конкуренція

- – економічне змагання товаровиробників, боротьба за найбільш вигідні сфери застосування капіталу, за джерела сировини, ринки збуту і кваліфіковану робочу силу

- Внутрігалузєва
- Міжгалузєва

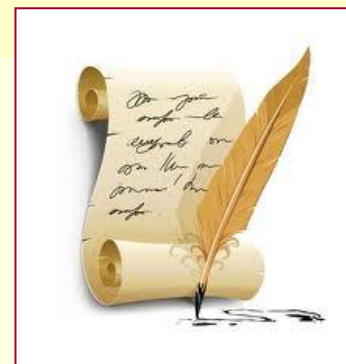

Внутрігалузева конкуренція

- - боротьба між товаровиробниками однієї галузі за забезпечення умов виробництва надлишкової додаткової вартості

Надлишкова додаткова вартість утворюється як різниця між суспільною (ринковою) та індивідуальною вартістю товарів на підприємствах, які застосовують нову техніку, технологію, організацію

Наслідки внутрішньогалузевої конкуренції

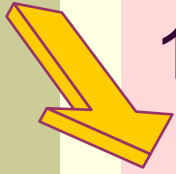

1. Формування
суспільної
(ринкової)
вартості і ціни
одиниці товару

2. Розвиток
продуктивних сил
суспільства

3. Можливість
зниження
ринкової вартості і
ціни

1. Формування суспільної (ринкової) вартості і ціни одиниці товару

- ринкова вартість формується на основі суспільно-необхідних витрат праці
- ті підприємства, в яких індивідуальні витрати нижче суспільних, отримують надприбуток

Коли усі виробники приходять до таких же показників, ринкова вартість товару падає

2. Розвиток продуктивних сил суспільства

- Внутрішньогалузева конкуренція стимулює введення нової техніки, щоб знизити індивідуальну вартість товару

3. Можливість зниження ринкової вартості і ціни товару

- внаслідок зниження індивідуальних витрат, знижуються й суспільні, а, як результат, і ціна одиниці продукції, що робить більш доступними товари

Міжгалузева конкуренція

це боротьба між товаровиробниками різних галузей за більш вигідні умови застосування капіталу

Висновки по 1 питанню

- Внутрішньогалузева конкуренція стимулює науково-технічний прогрес
- Міжгалузева конкуренція ведеться підприємцями різних галузей за отримання більш високої норми прибутку

2 питання

Утворення середньої норми прибутку і перетворення вартості товару в ціну виробництва.

Норма прибутку

$$m' = \frac{m}{v} \times 100\%$$

$$p' = \frac{m}{c + v} \times 100\%$$

$$p' = \frac{m}{k} \times 100\%$$

27.02.2015

Середня норма прибутку

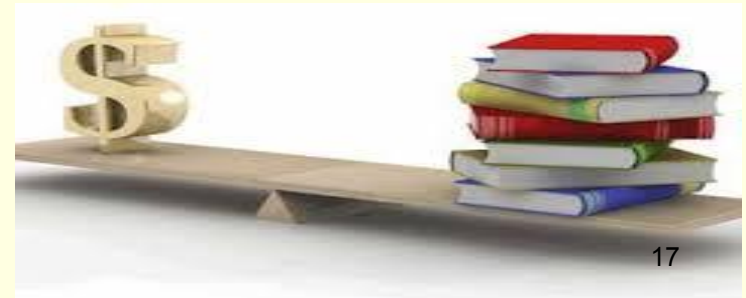
- Середня p' – це відношення сукупної маси m , створеної в усьому суспільстві, до сукупного суспільного капіталу
- Середня p' – є норма прибутку на весь авансований суспільний капітал

$$P^I_{cp} = \frac{\sum m}{\sum k}$$

Утворення середньої норми прибутку

Галузь	Витрати вир-ва грн.	m' %	m грн	W	P' інд %	P' ср %	P Ср грн	Ціна вир. грн	(+;-) Ц вир. від W
I	$90c+10v$	100	10	110	10	20	20	120	+10
II	$80c+20v$	100	20	120	20	20	20	120	-
III	$70c+30v$	100	30	130	30	20	20	120	-10

Капіталістичні витрати виробництва і прибуток

$$W = c + v + m$$

$$v + m = k$$

$$W = k + m$$

$$W = k + p$$

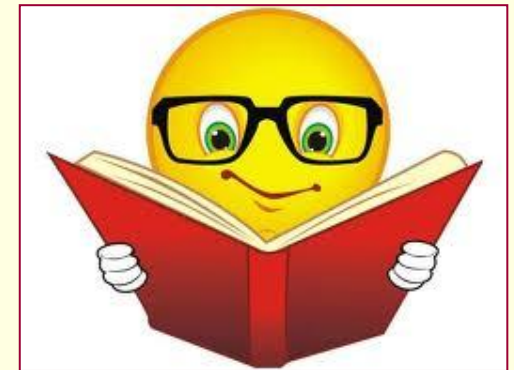
Утворення середньої норми прибутку

Галузі	Капітал	Норма дод. вартості	Маса додаткової вартості	Вартість	Норма прибутку	Середній прибуток		Ціна виробництва	Відхилення цін виробництва від вартості
	$c+v$	(m')	(m)	$c+v+m$	(p')	(p')	(p)	$c+v+p_c$	$(+,-)$
I	95+5	100	5	105	5	22	22	122	+17
II	85+15	100	15	115	15	22	22	122	+7
III	80+20	100	20	120	20	22	22	122	+2
IV	70+30	100	30	130	30	22	22	122	-8
V	60+40	100	40	140	40	22	22	122	-18

Важливо!!!

- Перетворення прибутку у середній прибуток означає перетворення **вартості товару в ціну виробництва**

$$Цв = Ка_{ав} + P_{ср}$$

Ціна виробництва базується на вартості

- Сума цін виробництва всіх товарів дорівнює сумі їх вартостей.
- Усі складові ціни виробництва кожного товару визначаються їх вартістю.
- Рух цін виробництва визначається рухом товарних вартостей.
- Історично вихідним пунктом і основою ціни виробництва є вартість

Висновки по 2 питанню

- Ціна виробництва є перетвореною формою вартості товару
- Ціна виробництва дорівнює витратам виробництва плюс середній прибуток на авансований капітал

3 питання

Закон тенденції середньої норми прибутку до зниження

Чому йдеться не про зниження норми прибутку, а про закон тенденції норми прибутку до пониження?

- в реальній дійсності впливають, як чинники, що сприяють, так і чинники, що протидіють падінню норми прибутку

Чинники, що сприяють зниженню середньої норми прибутку

- зростання органічної будови капіталу

- уповільнення швидкості обігу капіталу

Технічна будова
Вартісна будова
Доля v
Норма прибутку

З розвитком виробництва і прогресом техніки істотно підвищується питома вага основного капіталу

Чинники, які призводять до тимчасового зростання норми прибутку

- Здешевлення елементів постійного капіталу
- Підвищення ступеню експлуатації найманої праці
- Зовнішня торгівля
- Підвищення продуктивності праці за рахунок НТП

Висновки:

- прибуток і додаткова вартість одночасно припускають, і виключають один одного, утворюючи тим самим єдність протилежностей
- поза прибутком не існує додаткової вартості
- прибуток - це реальна форма прояву додаткової вартості

Дякую за увагу!

